

Ks. Jerzy Adamczyk
Wyższe Seminarium Duchowne w Radomiu

Konferencje dekanalne w aspekcie kanoniczno-duszpasterskim

Słowa kluczowe: dziekan, formacja, dekanat, konferencja dekanalna, duchowni.

Keywords: vicar forane, formation, vicariate forane, deanery conference, clerics.

Wstęp

Kościół od zawsze wiele uwagi poświęca formacji duchowieństwa. Sobór Watykański II w dekrecie o posłudze i życiu kapłanów *Presbyterorum ordinis* przypomina, że „ponieważ obecnie w kulturze świeckiej, a także w naukach świętych dokonuje się stały postęp, zachęca się prezbiterów, aby swą wiedzę teologiczną i świecką odpowiednio i bez przerwy doskonalili i w ten sposób bardziej umiejętnie przygotowywali się do wejścia w dialog ze współczesnymi ludźmi”¹. Na podstawie tego dekretu wskazane jest organizowanie dla kapłanów kursów i zjazdów, powoływanie do życia ośrodków duszpasterskich, zakładanie bibliotek, aby mogli oni pełniej poznawać metody duszpasterskie, poszerzać wiedzę teologiczną oraz wzmacniać życie duchowe². Szczególne znaczenie formacji stałej przypisano w adhortacji *Pastores dabo vobis*, na kartach której przypomniano, że „formacja stała znajduje [...] właściwą podstawę i pierwotne uzasadnienie w dynamice sakramentu kapłaństwa”³. W formacji duchownych istotne znaczenie ma również ich systematyczny udział w konferencjach dekanalnych.

Adres/Adresse: ks. dr hab. Jerzy Adamczyk, Wyższe Seminarium Duchowne w Radomiu, ul. Młyńska 23/25, 26-600 Radom, ksjerzyad@wp.pl.

¹ Sobór Watykański II, Dekret o posłudze i życiu prezbiterów *Presbyterorum ordinis*, (7 grudnia), nr 19, w: *Sobór Watykański II. Konstytucje, dekry, deklaracje. Tekst polski. Nowe tłumaczenie*, Poznań 2002, s. 478–508.

² Por. ibidem.

³ Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Pastores dabo vobis* (25 marca 1992), nr 70, *L'Osservatore Romano* (wydanie polskie) 24 (2004), nr 1 s. 4–48.

Można zatem zapytać: Jak doszło do wykształcenia się obecnej instytucji kongregacji duchowieństwa? I dalej: Kto jest odpowiedzialny za zwoływanie konferencji dekanalnych? Ponadto, czy można określić grupę osób zobowiązanych do uczestnictwa w tych zebraniach? I wreszcie: Jak zebranie takie powinno przebiegać, a jak jest w praktyce? Są to ważne pytania badawcze, tym donioślejsze, że zasadnicze uregulowania tych kwestii pozostawiono prawu partykularnemu⁴.

1. Konferencje dekanalne w aspekcie historycznym

Gdy chodzi o definicję konferencji dekanalnej w pojęciu kanonicznym, to Tadeusz Pawluk stwierdzał, że „są to zebrania duchownych dekanatu, odbywane pod przewodnictwem dziekana dla omówienia zagadnień duszpasterskich oraz w celu podnoszenia poziomu naukowego i ascetycznego duchownych”⁵, natomiast Edmund Przekop określił je jako „zebranie duchowieństwa dekanalnego pod przewodnictwem dziekana dla omówienia spraw duszpasterskich oraz w celu duchowej i naukowej formacji kapłanów”⁶. *I Synod Diecezji Legnickiej* podaje własną definicję konferencji dekanalnej: „konferencja dekanalna jest to zebranie duchowieństwa dekanalnego pod przewodnictwem dziekana dla omówienia spraw duszpasterskich. Dalszym celem konferencji dekanalnej jest umacnianie kapłańskiej wspólnoty dekanatu, lepsze rozpoznanie sytuacji Kościoła na określonym terytorium, formowanie otwartej postawy wobec problemów czasu, współpracy z laikiem, orientacja w najważniejszych teologicznych i duszpasterskich problemach Kościoła”⁷.

⁴ Należy dodać, że problemowi konferencji dekanalnych poświęcił swój artykuł T. Pawluk. *Konferencje dekanalne w kanonicznym prawie powszechnym i warmińskim*, Studia Warmińskie 3 (1966), s. 79–93. Podjęcie na nowo tej problematyki jest celowe, gdyż wspomniany artykuł był napisany pięćdziesiąt lat temu, pod rządami poprzedniego kodeksu. Dziś obowiązuje zmienione prawo kodeksowe i nowe prawo pokodeksowe. Wcześniej o dawnych kongregacjach dekanalnych napisał rozprawę S. Wysocki, *O kongregacjach dziekanalnych w dawnej Polsce*, Lwów 1906. Tą problematyką zajmował się też Z. Chodyński, *Kongregacje dekanalne*, w: M. Nowodworski (red.), *Encyklopedia Kościelna*, t. 10, Warszawa 1877, s. 623–635. O polskich kongregacjach dekanalnych w okresie dwudziestu lat po ogłoszeniu Kodeksu Prawa Kanonicznego pisał W. Padacz, poświęcając także uwagę konferencjom dawniejszym – idem, *Prawa i obowiązki dziekanów w polskim ustawodawstwie synodalnym*, *Ateneum Kapłańskie* 23 (1937), s. 280–293, 385–393, natomiast H. Wyczawski jest autorem artykułu *Kongregacje dekanalne w archidiecezji warszawskiej przed stu laty*, *Prawo Kanoniczne* 11 (1968), nr 3–4, s. 37–56.

⁵ *Konferencje dekanalne*, s. 80.

⁶ *Dekanalna konferencja*, w: R. Łukaszyk (red.), *Encyklopedia katolicka*, t. 3, Lublin 1995, k. 1112.

⁷ *I Synod Diecezji Legnickiej (2007–2012), Statut dziekana, wicedziekana i dekanalnego ojca duchownego w Diecezji Legnickiej*, t. 1., Legnica 2012, § 33–34, s. 136.

Pierwsze ślady konferencji pasterskich o charakterze doradczym odnajdujemy w pismach Bazylego Wielkiego. Ich zadania przejęły w VI w. synody diecezjalne⁸. Dawniej, gdy życie duszpasterskie skupiało się wokół biskupa, który rezydował w każdym ludniejszym mieście, kształcenie duchowieństwa odbywało się na synodach biskupich. Z czasem jednak, gdy diecezje rozrosły się terytorialnie i ludnościowo, powstały nowe okręgi duszpasterskie poza miastem biskupim, najpierw większe zwane archidiaconatami – z archidiaconem na czele, a następnie mniejsze, zwane archiprezbiteratami – z archiprezbiterem, czyli dziekanem na czele. W związku z tym duchowieństwo podległe archiprezbiterom ze względów praktycznych zaczęło rzadziej gromadzić się na synodach biskupich, a częściej na zebraniach archiprezbiterialnych, urządzanych na wzór synodów. Podział diecezji na archidiaconaty z czasem stopniowo zanikał, aż wreszcie został zastąpiony podziałem na dekanaty⁹.

Z konferencjami pasterskimi duchownych spotykamy się we Francji już w IX w. za czasów arcybiskupa Hinkmara, biskupa Reims. W zarządzeniach z 852 r. polecił on organizowanie w okręgach dekanalnych spotkań pierwszego dnia każdego miesiąca. Obrady były połączone ze wspólnym, skromnym posiłkiem dla duchowieństwa¹⁰. O obowiązku dziekana zwoływania co miesiąc zebrań podległego sobie duchowieństwa mówi w swoich zarządzeniach z 889 r. Riculfus, biskup Soissons we Francji. Poleca, by na tych zjazdach zastanawiano się, jak najlepiej spełniać swoje obowiązki, omawiano szczególnie wypadki, które zwykły się wydarzać w codziennym życiu parafialnym, i w jaki sposób duszpasterz winien wówczas się zachowywać. Obrady miały być połączone z modlitwą

⁸ E. Przekop, *Dekanalna konferencja*, k. 1112–1113.

⁹ Por. Z. Chodyński, *Kongregacje dekanalne*, s. 601; por. T. Pawluk, *Konferencje dekanalne*, s. 81.

¹⁰ „Ut, quando Presbyteri per Kalendas simul convenerint, post peractum divinum mysterium et necessariam collationem non quasi ad prandium ibi ad tabulam resideant, et per tales inconvenientes pastellos se invicem gravent, quia inhonestum est et onerosum. Saepe enim tarde ad Ecclesias suas redeuntes majus damnum de reprehensione conquirunt, et de gravedine mutua contrahunt, quam lucrum ibi faciant. Et ideo peractis omnibus, qui voluerint, panem cum caritate et gratiarum actione in dorno confratris sui simul cum fratribus suis frangant, et singulos biberes accipiant, maxime autem ultra tertiam vicem poculum ibi non contingant, et ad Ecclesias suas redeant”. Hincmari Rhemensis, *Capitula presbyteris data*, cap. XV, w: J. P. Migne (ed.), *Patrologia Latina*, vol. CXXV, tomus priori, apud J. P. Migne editorem, Parisiis 1852, col. 777. „Et semper de Kalendis in Kalendis mensium, quando Presbyteri de Decaniis simul conveniunt, collationem de poenitentibus suis habeant, qualiter unusquisque suam poenitentiam faciat”. Hincmari Rhemensis, *Capitula anno XII episcopatus superaddita*, cap. I, w: J. P. Migne (ed.), *Patrologia Latina*, t. CXXV, tomus priori, apud J. P. Migne editorem, Parisiis 1852, col. 793. Por. W. Góralski, *Kongregacje dekanalne w ustawodawstwie kard. Karola Boromeusza*, *Prawo Kanoniczne* 34 (1991), nr 3–4, s. 165.

w intencji panującego, a także zmarłych konfratrów i osób najbliższych. Podczas ich trwania należało unikać objadania się i opilstwa¹¹.

W dobie rozkwitu instytucji dekanatu na zebraniach tych odczytywano statuty ostatniego synodu diecezjalnego, i odtąd dziekani byli zobowiązani do nadzorowania, by je zachowywano na równi z wszelkimi zarządzeniami ordynariusza i archidiacona, nieposłusznych zaś mieli karać¹². Trzeba zaznaczyć, że do uczestnictwa w obradach byli obowiązani kondekanalni proboszczowie, wikariusze oraz kapelani¹³.

Comiesięczne zebrania księży w jednostkach dekanalnych swojej diecezji polecił odbywać w X w. Atto, biskup Vercelli we Włoszech. Przedmiotem spotkań miały być sprawy dotyczące wiary, udzielania sakramentów świętych, a także piętnowanie wykroczeń¹⁴.

Zwyczaj odbywania konferencji dekanalnych wkrótce przeszedł z Francji do Niemiec, a następnie do Anglii. Synod londyński z roku 1237 w kan. 20 nakładał na archidiaconów ścisły obowiązek częstego uczestniczenia w konferencjach mających na celu kształcenie proboszczów. Archidiaconi obowiązani byli udzielać zebrany instrukcji odnoszących się do dziedziny szafowania sakramentów św., zwłaszcza odprawiania mszy św.¹⁵ Natomiast synod londyński z 1342 r. zalecił, aby na konferencjach duchowieństwa omawiano kwestie związane z jurysdykcją¹⁶. O odbywaniu zebrań kleru dekanalnego informują ponadto w tym

¹¹ „Rationi quoque proximum esse sanximus ut in unoquoque mense, statuta die, id est in Kalendis uniuscujusque mensis, per singulas decanias presbyteri simul convenient, et convenientes non pastis vel potationibus vacent, sed de suo ministerio et religiosa conversatione, atque de his quae in eorum parochiis accidunt sermonem habeant, et qualiter per rege vel rectoribus ecclesiae, atque pro familiaribus suis, tam vivis quam et defunctis, orare debeant, simul considerent”. Riculfus Suessionensis, *Constitutio Riculfi, Acta Conciliorum et Epistolae Decretales, ac Constitutiones Summarum Pontificum*, t. VI, pars 1, Typographia Regia, Parisiis, MDCCXIV, st. XX, col. 420. Por. *Constitutiones Walteri de Kirkham Episcopi Dunelmensis*, w: J. D. Mansi (ed.), *Sacrorum Conciliorum nova amplissima collectio*, vol. XXIII, apud Antonium Zatta, Venetiis 1779, col. 898–899; por. G. Montini, *I Vicari foranei*, Quaderni di diritto ecclesiale 4 (1991), z. 3, s. 387; por. W. Góralski, *Kongregacje dekanalne*, s. 165.

¹² *Concilium Trevirense Provinciale celebratum Anno Christi MCCXXVII*, can. VIII, J. D. Mansi (ed.), *Sacrorum Conciliorum nova amplissima collectio*, vol. XXIII, apud Antonium Zatta, Venetiis 1779, col. 31; por. M. Przybylko, *Urząd dziekana w rozwoju historycznym*, Prawo Kanoniczne 5 (1962), nr 1–2, s. 101.

¹³ Por. *Constitutiones Walteri de Kirkham Episcopi Dunelmensis*, col. 898–899; por. M. Przybylko, *Urząd dziekana w rozwoju historycznym*, s. 101–102.

¹⁴ Por. W. Góralski, *Kongregacje dekanalne*, s. 165–166.

¹⁵ *Concilium Londoniense, De officio archidiaconorum*, w: J. D. Mansi (ed.), *Sacrorum Conciliorum nova amplissima collectio*, vol. XXIII, apud Antonium Zatta, Venetiis 1779, can. XX, col. 457–458; por. T. Pawluk, *Konferencje dekanalne*, s. 82; por. W. Góralski, *Kongregacje dekanalne*, s. 166.

¹⁶ *Concilium Londoniense, Anno Domini MCCXLII celebratum*, w: *Acta Conciliorum et Epistolae Decretales, ac Constitutiones Summarum Pontificum*, t. VII, Typographia Regia, Parisiis MDCCXIV, col. 1655–1668.

okresie: synody w Rouen z 1279 i 1335 r. oraz synod w Lambeth z 1261 r.¹⁷ Nieco później, bo w 1536 r. synod koloński wymagał, aby podczas zebrań kleru dekanalnego dziekani upowszechniali statuty synodów diecezjalnych i prowincjalnych¹⁸.

Organizowanie zebrań dekanalnych zostało znacznie zaniedbane w czasie przed soborem trydenckim. Tymczasem sobór ten, którego jednym z generalnych założeń było podniesienie poziomu umysłowego i moralnego duchowieństwa, jakkolwiek *expressis verbis* nie nakładał obowiązku odbywania kongregacji dekanalnych, to jednak w instytucji tej pozwolił dostrzec właściwe narzędzie reformy i odnowy w szeregach duchowieństwa¹⁹.

Twórcą konferencji dekanalnych, czyli zebrań albo kongregacji dekanalnych był św. Karol Boromeusz (1538–1584), arcybiskup, metropolita Mediolanu (1564–1584). Na synodzie prowincjalnym w 1565 r. (od 15 października do 3 listopada 1565 r.) zarządził, aby po dekanatach odbywały się kongregacje dekanalne. Zebrania te dziekan był obowiązany prowadzić raz w miesiącu, a miejscem ich odbywania były kościoły dekanatu, wyznaczane *per turnum* przez dziekana. Synod podawał także porządek takich zebrań²⁰. Inicjatywa św. Karola znalazła szeroki odzew nie tylko poza granicami metropolii mediolańskiej, lecz także daleko poza Półwyspem Apenińskim, także w Polsce²¹.

Kongregacje dekanalne propagował papież Benedykt XIII, który na synodzie rzymskim w 1725 r. zarządził je dla diecezji włoskich²² oraz Benedykt XIV w dziele *De synodo dioecesano*²³. Od połowy XIX w. prak-

¹⁷ Concilium Lambethense editae XIII maii MCCLXI, w: *Acta Conciliorum et Epistolae Decretales, ac Constitutiones Summarum Pontificum*, t. VII, Typographia Regia, Parisiis MDCCXIV, col. 533–546; zob. E. Landon, *A Manual of Councils of the Holy Catholic Church*, Editor Aeterna Press, London 2015, s. 309–312.

¹⁸ Por. W. Góralski, *Kongregacje dekanalne*, s. 166.

¹⁹ Por. ibidem; por. E. Przekop, *Dekanalna konferencja*, k. 1112–1113.

²⁰ *Acta Ecclesiae Mediolanensis a Carolo cardinali S. Praxedis archiepiscopo condita, Federici card. Borromaei archiepiscopi mediolani iussu undique diligentius collecta*, ex Officina Typographica quon. Pacifici Pontij impressoris archiepiscopalis, Mediolani MDXCIX, pars I, *De vicariis foraneis constituendis*, s. 22–23.

²¹ Por. J. Gręzlikowski, *Kongregacje dekanalne na tle zadań i obowiązków dziekanów w ustawodawstwie synodalnych diecezji wrocławskiej w okresie potrydenckim*, Prawo Kanoniczne 45 (2002), nr 3–4, s. 197; por. W. Góralski, *Kongregacje dekanalne*, s. 166; por. W. Góralski, *Analiza źródłowa statutów pierwszego synodu prowincjonalnego kard. Karola Boromeusza (1565 r.)*, Studia Płockie 16–17 (1988–1989), s. 154. Ogólne wzmianki o konferencjach dekanalnych w Polsce pochodzą z XIV w. (synod prowincjonalny w Kaliszu w r. 1357 oraz synody wrocławskie z r. 1415 i 1509). Por. T. Pawluk, *Konferencje dekanalne*, s. 82; por. H. Wyczawski, *Kongregacje dekanalne w archidiecezji warszawskiej*, s. 38.

²² *Acta et decreta Sacrorum Conciliorum Recentiorum Collectio Lacensis*, tomus primus, Sumptibus Herder, Friburgi Brisgoviae 1870, col. 435; por. T. Pawluk, *Konferencje dekanalne*, s. 82.

²³ Benedictus XIV, *De Synodo Dioecesana, Libri tredecim, tomus primus*. Ex Typographia Sacrae Congregationis de Propaganda Fide, Romae 1806, liber I, cap. 2, s. 5–8; por. T. Pawluk, *Konferencje dekanalne*, s. 82.

tyka konferencji dekanalnych przyjęła się w całym Kościele Zachodnim. Kodeks Prawa Kanonicznego z 1917 r. konferencjom dekanalnym poświęca kan. 131, w którym mówi ogólnie o zwoływaniu konferencji, przedmiocie obrad oraz uczestnictwie w nich, a pośrednio także kan. 448 § 1, który zwoływanie konferencji i przewodniczenie na nich zalicza do obowiązków i praw dziekana²⁴. Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r.²⁵ mówi pośrednio o konferencjach dekanalnych. W kan. 555 § 2, nr 1 stwierdza, że „dziekan w powierzonym sobie dekanacie zabiega o to, ażeby duchowni zgodnie z postanowieniami prawa partykularnego, uczestniczyli w określonym czasie w prelekcjach, spotkaniach teologicznych lub konferencjach (*conventus seu conferentia*)”. Z kolei kan. 279, § 2 zarządza, że „kapłani, według przepisów prawa partykularnego, mają uczęszczać na wykłady duszpasterskie, jakie winny być organizowane po święceniach kapłańskich, a także w terminach ustalonych przez to prawo powinni brać udział również w innych wykładach, zebraniach teologicznych lub konferencjach, dających im okazję nabycia pełniejszego poznania świętej nauki i metod duszpasterskich”²⁶.

2. Zwoływanie konferencji dekanalnych

Według Kodeksu pio-benedyktynskiego zwoływanie konferencji dekanalnych jest obowiązkiem dziekana²⁷. Instrukcja *Ecclesiae imago* stwierdza, że w statutach dziekańskich winno się określić kwestię spotkań duchownych dekanatu²⁸, podobnie postanawia Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów *Apostolorum successores*²⁹. Aktualny Kodeks zobowiązuje dziekana w powierzonym sobie dekanacie, aby zabiegał o to, ażeby duchowni zgodnie z postanowieniami prawa partykularnego uczestniczyli w określonym czasie w prelekcjach, spotkaniach teologicznych lub konferencjach³⁰. Tak więc prawo posoborowe nie mówi wyraź-

²⁴ *Codex Iuris Canonici, Pii X Pontificis Maximi iussu digestus, Benedicti, Papae XV auctoritate promulgatus*, Typis Polyglottis Vaticanis Romae 1951, (dalej: CIC); por. E. Przekop, *Dekanalna konferencja*, k. 1113; por. T. Pawluk, *Konferencje dekanalne*, s. 84.

²⁵ *Kodeks Prawa Kanonicznego*, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Poznań 1984 (dalej: KPK).

²⁶ Por. E. Szafrowski., *Ponadparafialni współpracownicy biskupa diecezjalnego*, *Prawo Kanoniczne* 35 (1992), nr 3–4, s. 46.

²⁷ Por. CIC kan. 448 § 1.

²⁸ Kongregacja Biskupów, Instrukcja *Ecclesiae imago* na temat pasterskiej posługi biskupów (22 lutego 1973), nr 186, w: E. Szafrowski (red.), *Posoborowe Prawodawstwo Kościelne*, t. 6, z. 1, Warszawa 1975, nr 10370–11035 (dalej: EI).

²⁹ Kongregacja do spraw Biskupów, Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów *Apostolorum successores* (22 lutego 2004), nr 217, Kielce 2005 (dalej: AS).

³⁰ KPK kan. 555 § 2, nr 1.

nie, że dziekan ma gromadzić duchownych dekanatu i organizować konferencje dekanalne. Jednak w związku z tym, że dziekan w ramach dekanatu jest zobowiązany do troski o formację stałą duchowieństwa, to jasne jest, iż jest zobowiązany do organizowania i wzywania duchownych na spotkania dekanalne ustanowione prawem powszechnym, a także partykularnym. Samo sformułowanie kodeksowe, że „dziekan w powierzonym sobie dekanacie zabiega o to, ażeby duchowni zgodnie z postanowieniami prawa partykularnego, uczestniczyli w określonym czasie w prelekcjach, spotkaniach teologicznych lub konferencjach”³¹, każe dostrzegać jego zasadniczą odpowiedzialność za konferencje, choć oczywiście może on korzystać w tym z pomocy duchownych kondekanalnych, a szczególnie wicedziekana, jeśli taki urząd istnieje. Dokładniej tę kwestię reguluje prawo partykularne. Według *Statutes für die Dekanate* diecezji Mainz, dziekan wzywa duchownych na konferencje dekanalne³², natomiast *Sinodo 47^c della Chiesa ambrosiana* stanowi, że archiprezbiter winien inicjować i przewodniczyć przynajmniej miesięcznym spotkaniom prezbiteriów i diakonów w celu sprzyjania braterstwu, podtrzymywania życia duchowego i formacji stałej³³. *Statuto dei vicari foranei* diecezji Nikosia we Włoszech wymagają od dziekana, aby co miesiąc (w innym czasie niż rekolekcje kapłańskie) gromadził kler wikariatu na dyskusje o problemach duszpasterskich dekanatu lub w celu zapoznania z dokumentami i dyrektywami wydanymi przez Stolicę Apostolską i biskupa diecezjalnego³⁴. Z kolei *Estatutos de los arciprestazgos de la Archidiócesis de Madrid* zobowiązuje archiprezbitera do zapewnienia niezbędnej formacji stałej księży w wymiarze ludzkim, intelektualnym, duchowym i duszpasterskim poprzez udział w konferencjach, spotkaniach teologicznych czy sympozjach, zgodnie z kan. 279³⁵, jak również do zwoływania i przewodniczenia zebraniom kapłanów dekanatu³⁶. *Estatutos del Arciprestazgo de la Diócesis de Cartagena* zalecają, aby dziekan zwoływał i przewodniczył spotkaniom duchownych archiprezbiteratu i kierował

³¹ KPK kan. 555 § 2, nr 1.

³² Bistum Mainz, *Statut für die Dekanate*, www.bistummainz.de (21.01.2016), § 6, nr 1, s. 5. Identycznie stanowi: Bistum Passau, *Statut ist der Dekan*, www.bistum-passau.de/bistum/dekanate-pfarreien/dekanate/dekane-prodekane (21.01.2016), w tytule *Sprecher und Koordinator der Priester, der Ständigen Diakone und kirchlichen Mitarbeiter*, a także w nr 3 tego *Statutu*.

³³ *Sinodo 47^c della Chiesa ambrosiana*, Milano 1995, st. 163 § 3, s. 56.

³⁴ Diocesi di Nicosia Diecezja Nikosia, *Statuto dei vicari foranei*, www.webdiocesi.chiesacattolica.it, art. 13 (15.11.2015).

³⁵ *Estatutos de los arciprestazgos de la Archidiócesis de Madrid* (16 julio 1997) <http://lavozdelcardenal.archimadrid.com/1997/07/16/estatutos-de-los-arciprestazgos-de-la-archidiocesis-de-madrid>, art. 1 B, b (20.11.2015).

³⁶ *Ibidem*, art. 2 A.

nimi zgodnie z ustalonym porządkiem³⁷. *Statut Księży Dziekanów Archidiecezji Lubelskiej* przypomina, że dziekan organizuje dekanalne dni skupienia oraz organizuje w dekanacie kapłańskie spotkania braterskie³⁸, a *Statuty diekańskie* diecezji kieleckiej obligują dziekana do zwoływania konferencji dekanalnych przynajmniej dwa razy w roku³⁹, natomiast *Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej* postanawia, że do dziekana należy organizowanie zebrań i konferencji dekanalnych, które winny mieć charakter zarówno informacyjny, jak i pastoralny⁴⁰.

Gdy chodzi o częstotliwość spotkań dekanalnych, oba Kodeksy odsyłają do prawa partykularnego, przy czym poprzedni KPK podał ogólne wskazania: *saepius in anno* (kilka razy w roku)⁴¹, natomiast aktualny Kodeks stwierdza ogólnie, że wspomniane spotkania odbywają się w terminach ustalonych przez prawo partykularne⁴². Tak więc liczbę zwoływanych konferencji dekanalnych w ciągu roku określa ustawodawstwo partykularne biorąc pod uwagę miejscowe zwyczaje i warunki⁴³. I tak np. w diecezji legnickiej konferencja dekanalna winna się odbywać po konferencji księży dziekanów⁴⁴, a w diecezji kaliskiej przynajmniej dwa razy w roku⁴⁵, natomiast w diecezji Mainz konferencje dekanalne winny się odbywać co najmniej cztery razy w roku – na wezwanie dziekana⁴⁶.

³⁷ *Estatutos del Arciprestazgo de la Diócesis de Cartagena*, www.diocesisdecartagena.org, art. 12, nr 6 (20.11.2015).

³⁸ *Statut Księży Dziekanów Archidiecezji Lubelskiej* (2 grudnia 2000), nr 18.10 i 18.15, Wiadomości Archidiecezji Lubelskiej 74 (2000), nr 4, s. 718; por. Arcybiskup Metropolita Częstochowski, *Statut księży dziekanów Archidiecezji Częstochowskiej*, <http://kuriaczestochowa.pl/wp-content/uploads/2013/02/14.pdf>, nr 18.10, 18.14 (15.11.2015).

³⁹ *Statuty diekańskie* (22 października 1981), nr 5, Kielecki Przegląd Diecezjalny 57 (1981), nr 6, s. 262.

⁴⁰ *Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej 2007–2009. Prawo diecezjalne Kościoła Kaliskiego*, Kalisz 2009, st. 18, s. 12. „Dziekan jest zobowiązany zwoływać przynajmniej trzy razy w roku konferencję dekanalną, o terminach której pisemnie informuje Wydział Duszpasterski Kurii Diecezjalnej co najmniej z dwutygodniowym wyprzedzeniem”. *Uchwały Pierwszego Synodu Diecezji Toruńskiej. Prawo partykularne Kościoła Toruńskiego*, Toruń 2011, st. 164, s. 53; „Dziekan [...] organizuje konferencje dekanalne”. *Synod Archidiecezji Przemyskiej 1995–2000. Statuty i aneksy, Instrukcja o sprawowaniu urzędu dziekana*, nr 10, Wydawnictwo Archidiecezji Przemyskiej, Przemysł 2000, s. 350.

⁴¹ CIC kan. 131 § 1. W sprawie interpretacji wyrażenia *saepius in anno* zob. T. Pawluk, *Konferencje dekanalne*, s. 85; por. P. Urso, *I vicari foranei*, w: A. Longhitano (red.), *La parrocchia e le sue strutture*, Bologna 1987, s. 170.

⁴² KPK kan. 279 § 2.

⁴³ Por. E. Przekop, *Dekanalna konferencja*, k. 1113.

⁴⁴ *I Synod Diecezji Legnickiej (2007–2012), Statut dziekana, wicedziekana i dekanalnego ojca duchownego w Diecezji Legnickiej*, § 35, s. 136. „Konferencję Księży Dziekanów zwołuje biskup diecezjalny, ustala jej program oraz przewodniczy osobiście lub przez delegata”, ibidem § 31, s. 135.

⁴⁵ *Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej*, st. 259, s. 48.

⁴⁶ Bistum Mainz, *Statut für die Dekanate*, IV, § 20, nr 1, s. 18.

3. Osoby zobowiązane do udziału w kongregacjach dekanalnych

Kan. 555 § 2, nr 1 postanawia, że „dziekan zabiega o to, ażeby duchowni zgodnie z postanowieniami prawa partykularnego, uczestniczyli w określonym czasie w prelekcjach, spotkaniach teologicznych lub konferencjach”, zaś kan. 279 § 2 obliuguje wszystkich kapłanów do udziału m.in. w konferencjach⁴⁷. Udział w kongregacjach dekanalnych jest zatem prawnym obowiązkiem przede wszystkim duchownych posługujących duszpastersko w dekanacie: prezbiterów świeckich, zakonnych i diakonów stałych, a o wypełnianie tego obowiązku, jeśli chodzi o duchownych dekanatu, ma troszczyć się dziekan⁴⁸. Należy dodać, że prawo partykularne może niektórych duchownych zwolnić z obowiązku udziału w wymienionych spotkaniach⁴⁹. Przytoczone przepisy kan. 555 § 2, nr 1 oraz 279 § 2 o obowiązku uczestniczenia w konferencjach dekanalnych mają charakter ustaw personalnych, dlatego duchownych zobowiązanych do uczestniczenia wiąże wszędzie, choćby znaleźli się poza terenem swojego dekanatu czy nawet diecezji⁵⁰. Warto dodać, że do udziału w konferencjach dekanalnych Kodeks Prawa Kanonicznego z 1917 r. zobowiązywał: 1) wszystkich kapłanów diecezjalnych, 2) kapłanów zakonnych, nawet wyjętych, sprawujących duszpasterstwo oraz 3) innych kapłanów zakonnych, mających od ordynariusza jurysdykcję do słuchania spowiedzi św., o ile konferencje moralno-liturgiczne nie odbywają się w ich domach⁵¹.

⁴⁷ Zob. P. Choi In-Gag, *Vicario episcopale e vicario foraneo*, Roma 2003, s. 200–201. Wydaje się, że nic nie przeszkadza, a raczej harmonizuje z intencją ustawodawcy, aby każdy wikariusz foranialny, biorąc pod uwagę konkretną sytuację swoich kapłanów, organizował w swoim wikariacie formację ustawiczną, całkowicie skoordynowaną z tą oferowaną ewentualnie przez diecezję. Por. ibidem, s. 201.

⁴⁸ Prawo partykularne mogłoby nakazać udział w konferencjach dekanalnych także duchownym tylko mieszkającym w obrębie dekanatu, którzy nie pełnią posługi duszpasterskiej z polecenia kompetentnej władzy kościelnej.

⁴⁹ Zob. CIC kan. 131 § 3. Np. *I Synod Diecezji Legnickiej* postanawia: „z racji duszpasterskich, jeżeli w parafii pracuje więcej prezbiterów, zwolniony jest od udziału prezbiter dyżurny danej parafii, z reguły jeden z wikariuszy. O nieobecności z innych przyczyn należy uprzedzić dziekana”. *I Synod Diecezji Legnickiej (2007–2012), Statut dziekana, wicedziekana i dekanalnego ojca duchownego w Diecezji Legnickiej*, § 37, s. 136. Por. E. Przekop, *Dekanalna konferencja*, k. 1113. *IV Synod Diecezji Tarnowskiej* zwalnia z uczestnictwa w konferencjach dekanalnych kapłanów w pierwszym roku kapłaństwa. *IV Synod Diecezji Tarnowskiej. Ad imaginem ecclesiae universalis*, st. 401 § 1, Tarnów 1990, s. 191. Należy dodać, że mimo zwolnienia niektórych duchownych dekanatu od udziału we wszystkich, bądź niektórych konferencjach (np. kapłanów emerytów), nadal istnieje obowiązek formacji stałej obejmujący każdego kapłana, który winien on wypełniać poprzez udział w inicjatywach formacyjnych realizowanych przez diecezję czy zakon, lub nawet poza diecezją po poinformowaniu o tym swojego ordynariusza (np. rekolekcje kapłańskie czy sympozja teologiczne organizowane w diecezji, czy poza nią).

⁵⁰ Por. T. Pawluk, *Konferencje dekanalne*, s. 87.

⁵¹ CIC kan. 131 § 3; por. T. Pawluk, *Konferencje dekanalne*, s. 87.

Nadal aktualne, choć pisane pod rządami poprzedniego Kodeksu, jest twierdzenie T. Pawluka, że „kapłani niemający uprzedniego zwolnienia ordynariusza z udziału w konferencjach dekanalnych, nie mogą w nich uczestniczyć z poważnych przyczyn w wypadkach poszczególnych, powinni przysłać na piśmie swoje usprawiedliwienie, które należy odnotować w protokole konferencji”⁵². Prawo partykularne winno tę kwestię uregulować.

Prawo partykularne może doprecyzować kwestię osób zobowiązanych do uczestnictwa w spotkaniach dekanalnych. *Pierwszy Synod Diecezji Opolskiej* stwierdza: „synod zobowiązuje wszystkich księży pracujących w duszpasterstwie do udziału w konferencjach dekanalnych. Uzasadniona nieobecność wymaga pisemnego usprawiedliwienia. Za systematyczne nieusprawiedliwione nieobecności kuria diecezjalna może wymierzyć stosowne sankcje”⁵³. *Pierwszy Synod Diecezji Toruńskiej* wskazuje, że duszpasterze parafii powierzonych instytutom życia konsekrowanego i stowarzyszeniom życia apostołskiemu są zobowiązani do udziału w konferencjach i zjazdach duszpasterskich organizowanych w diecezji na tych samych zasadach, co duchowieństwo diecezjalne⁵⁴, jak również: „do uczestnictwa w konferencjach dekanalnych zobowiązani są wszyscy kapłani dekanatu, którzy pełnią funkcje duszpasterskie (proboszczowie, administratorzy, rektorzy kościołów, wikariusze, prefekci, kapelani). Należy zapraszać również innych kapłanów, którzy zamieszkują na terenie dekanatu”⁵⁵. *Statuti degli organi di partecipazione diocesani* diecezji Concordia-Pordenone polecają, aby w zebraniach prezbiteriów dekanalnych brali udział wszyscy duchowni (prezbiterzy i diakoni), którzy z nadania biskupa wykonują obowiązki duszpasterskie w dekanacie⁵⁶, natomiast *Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej* stanowi, że do udziału w konferencjach zobowiązani są wszyscy kapłani dekanatu pracujący w duszpasterstwie, diecezjalni i zakonni, a także kapelani. Grzecznościowo powinno się zapraszać księży rezydentów, jeśli mieszkają na terenie dekanatu⁵⁷. Natomiast *II Synod Diecezji Lubelskiej* przypomina, że kapłani pracujący w duszpasterstwie mają obowiązek uczestniczyć w konferencjach dekanalnych⁵⁸, według *Statuto dei vicari foranei* Archidiecezji Amalfi-Cava de' Tirreni do udziału w miesięcznych spotkaniach organizowanych przez dziekana

⁵² *Konferencje dekanalne*, s. 88.

⁵³ *Pierwszy Synod Diecezji Opolskiej (2002–2005). Statuty i aneksy*, st. 222, Opole 2005, s. 93.

⁵⁴ *Uchwały Pierwszego Synodu Diecezji Toruńskiej*, st. 222, s. 53.

⁵⁵ *Ibidem, Instrukcja o konferencjach dekanalnych*, nr 2, s. 305.

⁵⁶ *Diocesi di Concordia-Pordenone, Statuti degli organi di partecipazione diocesani*, nr 8, Pordenone 2006, s. 23.

⁵⁷ *Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej*, st. 225–256, s. 48.

⁵⁸ *II Synod Diecezji Lubelskiej 1977–1985*, st. 345, Lublin 1988, s. 121.

jest zobowiązane prezbiterium foranialne⁵⁹. Wszystkich kapłanów dekanatu do udziału w spotkaniach dekanalnych obligują także *Estatutos de los Arciprestazgos* diecezji hiszpańskiej Asidonia-Jerez⁶⁰, jak również *IV Synod Archidiecezji Warszawskiej*, gdzie zamieszczono następującą normę: „wszyscy kapłani są zobowiązani do permanentnej formacji intelektualnej i ascetycznej, dlatego powinni uczestniczyć w [...] konferencjach dekanalnych”⁶¹.

4. Problematyka konferencji dekanalnych i ich przebieg

Przedmiot (problematyka) konferencji dekanalnych został określony w kan. 131 § 1 KPK z 1917 r. Są to sprawy moralne i liturgiczne. Ordynariusz jednak może polecić rozważanie pewnych zagadnień potrzebnych, jego zdaniem, dla rozwoju wiedzy i pobożności duchowieństwa. Zatem problematyka konferencji dekanalnych może być podwójna: zasadnicza, którą stanowią kwestie moralne i liturgiczne oraz dowolna, którą stanowią kwestie uznane przez ordynariusza za odpowiednie do podniesienia poziomu umysłowego i ascetycznego duchownych⁶². Oprócz przedmiotu obowiązkowego i tego nakazanego przez ordynariusza, konferencje dekanalne mogą mieć jeszcze przedmiot dodatkowy, uboczny. Złożą się nań: komunikaty kurii biskupiej, ważniejsze wydarzenia z życia diecezji i dekanatu, niektóre aktualne problemy duszpasterskie, ustalenie czasu rekolekcji w poszczególnych parafiach dekanatu oraz omówienie form sąsiedzkiej pomocy duszpasterskiej, recenzje ciekawszych książek, czytanie Biblii, wspólne nabożeństwo itp. Byłoby również pożyteczne, aby któryś z kapłanów dekanalnych na konferencjach krótko referował ważniejsze wydarzenia nie tylko z życia kościelnego, ale i kulturalnego, naukowego, państwowego⁶³.

Obecne prawo mówi o spotkaniach teologicznych lub konferencjach, zgodnie z postanowieniem kan. 279 § 2. Wspomniany zaś kanon traktuje – najogólniej ujmując – o formacji teologicznej po przyjęciu święceń ka-

⁵⁹ Arcidiocesi di Amalfi-Cava de' Tirreni, *Statuto dei vicari foranei*, www.diocesiamalficava.it, art. 13 (15.11.2015).

⁶⁰ *Estatutos de los Arciprestazgos de la Diócesis de Asidonia-Jerez* (23 Septiembre 2001), Boletín Oficial del Obispado de Asidonia, Separata nr 2, del Boletín Oficial del Obispado de Asidonia-Jerez, *Respecto al Equipo Sacerdotal*, nr 5, Jerez 2001, s. 17.

⁶¹ *IV Synod Archidiecezji Warszawskiej*, Warszawa 2003, st. 35 § 1, s. 33. 255. „Do udziału w konferencjach zobowiązani są wszyscy kapłani dekanatu pracujący w duszpasterstwie, diecezjalni i zakonni, a także kapelani”. *Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej*, st. 255, s. 48.

⁶² Por. T. Pawluk, *Konferencje dekanalne*, s. 89; por. E. Szafranski, *Ponadparafialni współpracownicy*, s. 46–47.

⁶³ T. Pawluk, *Konferencje dekanalne*, s. 90–91.

płańskich⁶⁴. Trzeba powiedzieć, że przepisy poprzedniego Kodeksu nie straciły na znaczeniu odnośnie do przedmiotu kongregacji dekanalnej. Warto dodać, że konferencja dekanalna ma także służyć rozwojowi duchowości kapłańskiej jej uczestników⁶⁵. Doprecyzowanie przedmiotu konferencji dekanalnej pozostawia Kodeks prawa partykularnemu.

Statuti degli organi di partecipazione diocesani diecezji Concordia-Pordenone określają problematykę konferencji dekanalnych: życie duchowe i kulturalne duchownych oraz ich zobowiązania duszpasterskie⁶⁶. Według *Statuto dei Vicari Foranei* archidiecezji Campagna na konferencjach dekanalnych winna odbywać się dyskusja o problemach duszpasterskich w dekanacie, a także zapoznawanie się z dokumentami wydanymi przez Stolicę Apostolską, Konferencję Episkopatu Włoch, biskupa diecezjalnego i urzędy kurii diecezjalnej. Przekazuje się także ważniejsze informacje o wydarzeniach duszpasterskich w diecezji⁶⁷. Według *I Synodu Diecezji Legnickiej* przedmiotem konferencji dekanalnej są „zagadnienia moralno-liturgiczne oraz duszpasterskie. Uczestników konferencji zapoznaje się również z komunikatami Legnickiej Kurii Biskupiej, wydarzeniami z życia diecezji, dekanatu i Kościoła powszechnego. W okresie Adwentu i Wielkiego Postu ustala się terminy rekolekcji parafialnych w dekanacie oraz formy duszpasterskiej pomocy sąsiedzkiej”⁶⁸.

Ważne jest odpowiednie przygotowanie i przeprowadzenie kongregacji dekanalnej. Gdy idzie o przygotowanie konferencji, prawo powszechne nie zajmuje się tą kwestią, odsyłając do prawa partykularnego. I tak np. na podstawie *Estatutos de los arciprestazgos de la Archidiócesis de Madrid* prezbiterzy dekanatu zbierają się zwykle raz w miesiącu, gdy uzna to za niezbędne czy pożądane archiprezbiter lub będzie to na wniosek większości członków. Każde ze spotkań jest zwoływane przez dziekana z tygodniowym wyprzedzeniem, a także winno mieć ustalony porządek obrad⁶⁹. *Statuty dziekańskie* diecezji kieleckiej przypominają, że dziekan zwołuje konferencję dekanalną przynajmniej dwa razy w roku. Czyni to w terminie, jaki w porozumieniu z kondekanalnymi uzna za najbardziej odpowiedni. Wraz z zaproszeniem na spotkanie przesyła jego program.

⁶⁴ Por. E. Szafrowski., *Ponadparafialni współpracownicy*, s. 47.

⁶⁵ Por. KPK kan. 555 § 2, nr 2.

⁶⁶ Diocesi di Concordia-Pordenone, *Statuti degli organi di partecipazione diocesani*, art. 8, s. 23.

⁶⁷ Arcivescovo Metropolita Campagna, *Statuto dei Vicari Foranei*, art. 11.

⁶⁸ *I Synod Diecezji Legnickiej (2007–2012)*, *Statut dziekana, wicedziekana i dekanalnego ojca duchownego w Diecezji Legnickiej*, § 39, s. 136.

⁶⁹ *Estatutos de los arciprestazgos de la Archidiócesis de Madrid*, art. 10, nr 1–2; por. *Estatutos del Arciprestazgo de la Diócesis de Cartagena*, art. 6, nr 8; por. Arcidiocesi di Amalfi-Cava de Tirreni, *Statuto dei vicari foranei*, art. 13.

O zebraniu dekanalnym i jego programie powiadamia także w odpowiednim czasie kurię diecezjalną, by mógł ewentualnie wziąć w nim udział delegat kurii⁷⁰. *I Synod Diecezji Legnickiej* stwierdza, że zwoływanie konferencji dekanalnej, ustalanie porządku obrad, jak też przewodniczenie należą do dziekana, którego dla słusznej przyczyny może zastąpić wicedziekan⁷¹, natomiast *Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej* wskazuje, że dziekan zaprasza wszystkich kapłanów dekanatu do udziału w konferencji na przynajmniej siedem dni wcześniej i podaje program spotkania⁷². Przygotowanie kongregacji dekanalnej dokładnie określa *IV Synod Diecezji Tarnowskiej*. Prawodawca postanawia: tematy wykładów, prelekcji lub konferencji ustala kuria diecezjalna. Wygłasza je prelegent zaproszony przez kurię albo wyznaczony przez dziekana spośród kapłanów kondekanalnych. Dziekan, zapraszając kapłanów, podaje miejsce kongregacji i czas jej trwania, układa program kongregacji, jest odpowiedzialny za jej przygotowanie, za oprawę liturgiczną, wyznaczenie spowiedników, urządzenie sali obrad i zorganizowanie wspólnego posiłku. Kapłani są zobowiązani do powiadomienia odnośnych osób o swojej nieobecności w parafii, dzięki czemu będzie możliwy kontakt z nimi w nagłej potrzebie⁷³.

Kodeks Prawa Kanonicznego nie podaje przebiegu konferencji dekanalnej. Szczegółowy przebieg wspomnianego spotkania może określać prawo partykularne bądź miejscowe zwyczaje. Konferencja dekanalna jest istotnym elementem formacji stałej duchowieństwa, w jej ramach powinna się znaleźć część ascetyczna i naukowa⁷⁴. Na ogół kongregacja rozpoczyna się mszą św. lub nabożeństwem, adoracją Najświętszego Sakramentu, możliwością przystąpienia do sakramentu pojednania. Drugą część stanowi spotkanie o charakterze dokształcającym⁷⁵.

Niektórzy prawodawcy partykularni ograniczają się do przypomnienia, że konferencja dekanalna winna mieć określony przebieg. Na przykład *Estatutos del Arciprestazgo de la Diócesis de Cartagena* polecają, aby konferencjom przewodniczył dziekan, pełniąc zadanie ich moderatora zgodnie z ustalonym porządkiem⁷⁶. Podobnie *Statuto dei vicari fora-*

⁷⁰ *Statuty dziekańskie*, nr 5, s. 262.

⁷¹ *I Synod Diecezji Legnickiej (2007–2012)*, *Statut dziekana, wicedziekana i dekanalnego ojca duchownego w Diecezji Legnickiej*, § 36, s. 136.

⁷² *Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej*, st. 254, s. 48.

⁷³ *IV Synod Diecezji Tarnowskiej*, *Instrukcja o Kongregacjach dekanalnych*, nn. 3–5, s. 289.

⁷⁴ Por. T. Pawluk, *Konferencje dekanalne*, s. 91–92. *Pierwszy Synod Diecezji Opolskiej* wymienia trzy części konferencji dekanalnej: modlitewną, naukowo-formacyjną i organizacyjno-informacyjną. *Pierwszy Synod Diecezji Opolskiej*, *Instrukcja o wypełnianiu obowiązków dziekana i wicedziekana*, nr 14 c, s. 233. „Stałą formą dokształcania teologiczno-pastoralnego są [...] kongregacje dekanalne”, *IV Synod Diecezji Tarnowskiej*, st. 400, s. 191.

⁷⁵ Por. E. Sztáfrowski., *Ponadparafialni współpracownicy*, s. 47.

⁷⁶ *Estatutos del Arciprestazgo de la Diócesis de Cartagena*, art. 6, nr 8.

nei Archidiecezji Amalfi-Cava de' Tirreni domaga się, aby wikariusz zewnętrzny zwoływał co miesiąc prezbiterium foranialne, określi porządek spotkania i mu przewodniczył⁷⁷.

Niekiedy prawo partykularne dokładnie precyzuje przebieg spotkania dekanalnego. I tak np. *I Synod Diecezji Legnickiej* stwierdza, że konferencję dekanalną powinna w miarę możliwości poprzedzać adoracja Najświętszego Sakramentu lub odpowiednia do pory dnia modlitwa liturgią godzin, połączona z możliwością przystąpienia do sakramentu pokuty. Przedmiotem konferencji dekanalnej są zagadnienia moralno-liturgiczne oraz duszpasterskie. Uczestników konferencji zapoznaje się również z komunikatami legnickiej kurii biskupiej, wydarzeniami z życia diecezji, dekanatu i Kościoła powszechnego. W okresie adwentu i Wielkiego Postu ustala się terminy rekolekcji parafialnych w dekanacie oraz formy duszpasterskiej pomocy sąsiedzkiej⁷⁸.

Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej stanowi, że porządek konferencji ustala dziekan. Konferencja obejmuje: wspólną modlitwę, odczytanie protokołu z ostatniego zebrania, omówienie aktualnych zagadnień z życia Kościoła, diecezji, dekanatu (pomocą może być referat naukowy), wolne głosy⁷⁹. Według *Pierwszego Synodu Diecezji Opolskiej* część modlitewna zawiera: nabożeństwo lub wspólną liturgię godzin z konferencją ascetyczną oraz okazję do spowiedzi; część naukowo-formacyjna obejmuje: referat, ewentualnie koreferat i dyskusję; część organizacyjno-informacyjna: odczytanie protokołu z ostatniej konferencji, sprawozdanie dziekana z konferencji dziekanów w kurii diecezjalnej, podanie komunikatów kurialnych, sprawy bieżące, opłaty, wolne wnioski, podpisanie listy obecności i końcowa modlitwa za zmarłych kapłanów⁸⁰. Przebieg kongregacji dekanalnej obszernie formalizuje *IV Synod Diecezji Tarnowskiej*. Kongregacja rozpoczyna się zawsze Mszą św. lub nabożeństwemz homilią. Po nabożeństwie ma miejsce wystawienie Najświętszego Sakramentu ze śpiewem hymnu do Ducha Świętego i adoracją. W tym też czasie jest możliwość przystąpienia do sakramentu pokuty. Po zakończonym nabożeństwie w kościele zebrani przechodzą do sali obrad. Dziekan jako przewodniczący sprawdza obecność, informując o powodach nieobecności kondekanalnych kapłanów, którzy nie przybyli. W razie nieobecności notariusza wyznacza jego zastępcę. Po sprawdzeniu obecności, notariusz odczytuje protokół z poprzedniej kongregacji. Z kolei prelegent wygłasza

⁷⁷ Arcidiocesi di Amalfi-Cava de' Tirreni, *Statuto dei vicari foranei*, art. 13.

⁷⁸ *I Synod Diecezji Legnickiej (2007–2012)*, *Statut dziekana, wicedziekana i dekanalnego ojca duchownego w Diecezji Legnickiej*, § 38–39, s. 136.

⁷⁹ *Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej*, st. 257–258, s. 48.

⁸⁰ *Pierwszy Synod Diecezji Opolskiej, Instrukcja o wypełnianiu obowiązków dziekana i wicedziekana*, nr 14 c, s. 233.

referat zgodnie z wyznaczonym przez kurię tematem, po czym może mieć miejsce jeszcze jedno przedłożenie zbliżone tematycznie do pierwszego. Po dyskusji, która powinna być rzeczowa i poważna, dziekan przekazuje kondekanalnym komunikaty i omawia bieżące sprawy dekanatu. Notariusz dekanalny sporządza szczegółowy protokół z odbytej kongregacji, w trzech egzemplarzach, podpisuje go i przekazuje dziekanowi. Dziekan, po złożeniu podpisu, jeden egzemplarz protokołu przesyła do kurii, drugi włącza do akt dziekańskich, trzeci oddaje notariuszowi. Protokół należy przekazać do kurii w ciągu miesiąca od daty odbycia kongregacji. Protokół powinien zawierać: datę i miejsce odbytej kongregacji dekanalnej, liczbę kapłanów zobowiązanych do udziału w kongregacji, liczbę i wykaz imienny nieobecnych, z podaniem przyczyn nieobecności, streszczenie referatu (i koreferatu), przejęte ustalenia i wysunięte dezyderaty. Na zakończenie kongregacji prezbiterzy odmawiają modlitwę za zmarłych kapłanów⁸¹.

Kongregacje są protokołowane, a jeden egzemplarz protokołu jest przesyłany do kurii diecezjalnej⁸². *IV Synod Archidiecezji Warszawskiej* postanawia, że w kancelarii parafii dziekańskich powinna znajdować się dodatkowo księga konferencji dekanalnych⁸³, a *Pierwszy Synod Diecezji Opolskiej*, że z każdej konferencji dziekan przesyła do kurii diecezjalnej szczegółowy protokół⁸⁴.

Wnioski

Z przeprowadzonych analiz i rozważań można wyciągnąć następujące wnioski:

1. Konferencje dekanalne, mające na celu omówienia spraw duszpasterskich oraz duchową i naukową formację duchownych dekanatu, są ważną i sprawdzoną formą stałego kształcenia duchownych, stąd warto je zachować.

2. Zwolywanie konferencji dekanalnych jest obowiązkiem dziekana, który powinien czynić to w terminie najbardziej właściwym, z odpowiednim wyprzedzeniem winien poinformować o tym duchownych zobowiązanych do uczestnictwa oraz przesłać im program konferencji (np. pocztą elektroniczną).

⁸¹ *IV Synod Diecezji Tarnowskiej, Instrukcja o kongregacjach dekanalnych*, nn. 6–10, s. 289–290.

⁸² *Ibidem*, nr 8–9, s. 289. Por. E. Przekop, *Dekanalna konferencja*, k. 1113; por. T. Pawluk, *Konferencje dekanalne*, s. 92–93.

⁸³ *IV Synod Archidiecezji Warszawskiej*, nr 4, s. 125.

⁸⁴ *Pierwszy Synod Diecezji Opolskiej, Instrukcja o wypełnianiu obowiązków dziekana i wicedziekana*, nr 14 d, s. 233–234.

3. Prawo partykularne winno określić dokładnie częstotliwość odbywania kongregacji dekanalnych, biorąc pod uwagę miejscowe zwyczaje i warunki.

4. Ponieważ prawo powszechne nie określa dokładnie osób obowiązanych do uczestnictwa w kongregacjach dekanalnych, to powinno to uczynić prawo partykularne.

5. Obowiązkowo winni uczestniczyć w spotkaniach dekanalnych wszyscy duchowni (kapłani świeccy, zakonni i diakoni stali) pracujący w duszpasterstwie na terenie dekanatu. Powinno się również zapraszać innych prezbiterów mieszkających w danym dekanacie.

6. Pożyteczne byłoby ustalenie przez prawo partykularne przynajmniej schematycznego przebiegu konferencji dekanalnej, który winien składać się z trzech części: modlitewnej, naukowo-formacyjnej, organizacyjno-informacyjnej.

7. Na konferencji dekanalnej uczestnicy powinni mieć możliwość zapoznania się z dokumentami Stolicy Apostolskiej, miejscowej Konferencji Episkopatu czy biskupa diecezjalnego.

KONFERENCJE DEKANALNE W ASPEKTCIE KANONICZNO-DUSZPASTERSKIM

(STRESZCZENIE)

Celem artykułu jest ukazanie konferencji dekanalnych w aspekcie kanoniczno-duszpasterskim. W jego pierwszej części przedstawiono historię konferencji dekanalnych. W drugiej części omówiono zagadnienia dotyczące zwoływania konferencji dekanalnych, natomiast część trzecią poświęcono osobom zobowiązanym do udziału w konferencjach dekanalnych. W części czwartej skupiono się na problematyce związanej z przebiegiem i statusem konferencji dekanalnych.

THE DEANERIES CONFERENCES IN CANONICAL AND PASTORAL TERMS

(SUMMARY)

The aim of this article is to introduce the deaneries conferences in canonical and pastoral terms. In the first part the history of the deaneries conferences is presented. The second part introduces forms of convocation of the deaneries conferences, while the third part is dedicated to the people obliged to take part in the deaneries conferences. The last part explain problematic aspects and course of the deaneries conferences